

MOTIVIRANOST MLADIH POLJOPRIVREDNIKA ZA BAVLJENJE POLJOPRIVREDOM U SJEVEROZAPADNOJ HRVATSKOJ

Rajić, Stella

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Križevci college of agriculture / Visoko gospodarsko učilište u Križevcima**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:185:843530>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-13**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Križevci University of Applied Sciences](#)

REPUBLIKA HRVATSKA
VISOKO GOSPODARSKO UČILIŠTE U KRIŽEVCIMA

Stella Rajić, studentica

MOTIVACIJA MLADIH ZA BAVLJENJE POLJOPRIVREDOM
U SJEVEROZAPADNOJ HRVATSKOJ

Završni rad

Križevci, 2020.

REPUBLIKA HRVATSKA
VISOKO GOSPODARSKO UČILIŠTE U KRIŽEVCIMA
Preddiplomski stručni studij *Poljoprivreda*

Stella Rajić, studentica

**MOTIVACIJA MLADIH ZA BAVLJENJE POLJOPRIVREDOM
U SJEVEROZAPADNOJ HRVATSKOJ**

Završni rad

Članovi povjerenstva:

Mentorica: dr. sc. Sandra Kantar, prof.v.š.

Predsjednica povjerenstva: dr. sc. Kristina Svržnjak, prof.v.š.

Član povjerenstva: dr. sc. Silvije Jerčinović, v.pred.

Križevci, 2020.

Sadržaj

1. UVOD.....	1
2. PREGLED LITERATURE.....	2
2.1. Mladi i poljoprivreda.....	2
2.2. Motivacija.....	4
2.3. Dosadašnja istraživanja o mladim poljoprivrednicima	7
3. MATERIJALI I METODE.....	10
3.1. Metode rada.....	10
4. REZULTATI I RASPRAVA.....	12
4.1. Rezultati	12
4.1.1. Socio-demografski podaci	12
4.1.2. Motivacija za bavljenje poljoprivredom	16
4.2. Rasprava.....	22
5. ZAKLJUČAK.....	24
6. POPIS LITERATURE.....	26
7. Popis tablica.....	28
8. Popis grafikona.....	28
9. Popis slika.....	28
10. Prilozi.....	29
10.1. Prilog 1 – Dob ispitanika.....	29
10.2. Anketa.....	30

1. UVOD

Poljoprivreda je primarna čovjekova djelatnost zato što mu omogućuje da proizvodi ono što je potrebno za zadovoljenje njegovih primarnih potreba, a to je hrana. Poljoprivreda kao grana gospodarstva koja omogućuje proizvodnju hrane omogućuje opstanak čovjeka, a podrazumijeva ne samo zadovoljenje nutritivnih potreba, nego i zadovoljavanje nutritivnih potreba osoba koje paze na posebne režime prehrane te sigurnost vlastite hrane. Suvremeni nutricionistički trendovi, odnosno trendovi u segmentu čovjekove prehrane, doveli su i do promjene cjelokupnog koncepta poljoprivrede.

Nadalje, čovjekov život uvelike je olakšan pojavom raznovrsne tehnologije, a nova radna mjesta proširila su trend sjedilačkog načina rada, odnosno posla u kojemu čovjek više radi intelektualno, a manje fizički. Zbog toga, a i zbog činjenice da je poljoprivreda ovisna o vanjskim faktorima od kojih je najvažniji klima, čovjek se sve manje bavi poljoprivredom i počeo je tražiti nova, drugačija zanimanja. Poljoprivredno zanimanje i život na selu danas prolaze kroz velike promjene što za posljedicu ima veliki odljev mladih stanovnika te na selu žive pretežito stariji stanovnici.

Postavljaju se pitanja: Zašto mladi ljudi odlaze sa sela? Zašto opada broj mladih ljudi koji se bave poljoprivredom? Motivacija mladih za bavljenje poljoprivredom vrlo je važno pitanje za svaku državu jer bez proizvodnje vlastite hrane, nijednu državu ne čeka dobra budućnost.

Cilj ovoga rada je istražiti motivaciju mladih poljoprivrednika sjeverozapadne Hrvatske za bavljenje poljoprivredom. Svrha ovoga rada je pružiti informacije o trenutnom stanju motiviranosti mladih za bavljenje poljoprivredom i ukazati na probleme i izazove s kojima se susreću mladi poljoprivrednici. Važan doprinos rada je što će ukazati i na najveće probleme s kojima se susreću mladi poljoprivrednici te sugerirati njihova rješenja.

2. PREGLED LITERATURE

2.1. Mladi i poljoprivreda

U Hrvatskoj postoje brojni kvalitetni prirodni resursi zbog kojih je moguće bavljenje različitim vrstama poljoprivredne proizvodnje. Poljoprivreda se definira kao “gospodarska djelatnost uzgoja biljaka i životinja, prvenstveno radi proizvodnje hrane za prehranu stanovništva (primarna poljoprivredna proizvodnja)¹”. U poljoprivredu spada i domaća prerada, a to je jednostavnija prerada vlastitih poljoprivrednih proizvoda na vlastitom poljoprivrednom gospodarstvu u manjim količinama, za što se koriste manja sredstva i malo opreme. Postoje različite klasifikacije poljoprivrednih proizvoda, primjerice agrotehnička podjela razlikuje: ratarstvo, voćarstvo, vinogradarstvo, travnjaštvo i stočarstvo². Poljoprivreda počiva na radu poljoprivrednika.

Prema Zakonu o poljoprivredi, poljoprivrednik je: “fizička ili pravna osoba ili skupina fizičkih ili pravnih osoba koja obavlja poljoprivrednu djelatnost na području Republike Hrvatske, a obuhvaća sljedeće organizacijske oblike: obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo, samoopskrbno poljoprivredno gospodarstvo, obrt registriran za obavljanje poljoprivredne djelatnosti, trgovačko društvo ili zadruga registrirana za obavljanje poljoprivredne djelatnosti te druga pravna osoba³.”

Unutar Europske unije, mladim poljoprivrednicima smatraju se svi poljoprivrednici do 40. godine života. Za potrebe mladih poljoprivrednika osnovano je Europsko vijeće mladih poljoprivrednika – CEJA (engl. European Council of Young Farmers) koje predstavlja glas mladih poljoprivrednika u Europskoj uniji te se bori za njihova prava. Ovo Vijeće funkcionira kao forum za komunikaciju između mladih poljoprivrednika i europskih donositelja odluka, a glavni joj je cilj promicanje mladih poljoprivrednika, zaštita njihovih prava te poticanje mladih na bavljenje poljoprivrednom djelatnošću. CEJA zastupa otprilike dva milijuna mladih poljoprivrednika koji žive i rade na području Europe, a u članstvu su 24 zemlje koje su članice Europske unije i 32 zemlje koje su članice CEJE, ali nisu članice Europske unije⁴. U Republici Hrvatskoj, postoji Hrvatska udruga mladih poljoprivrednika (HUMP). HUMP je osnovan kako bi se promovirao i razvijao mlad i inovativan poljoprivredni sektor na području

¹ Poljoprivreda <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=49324>

² Poljoprivreda <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=49324>

³ Zakon o poljoprivredi NN 118/18, 42/20 <https://zakon.hr/z/232/Zakon-o-poljoprivredi>

⁴ European Council of Young Farmers <https://www.ceja.eu/who-we-are/organisation>

Republike Hrvatske. Žele se stvoriti bolji radni i materijali uvjeti za sve mlade koji se bave ili koji se tek žele početi baviti poljoprivredom. HUMP je članica CEJE-a. HUMP na svojim mrežnim stranicama ima statistiku broja poljoprivrednih gospodarstava u Hrvatskoj čiji su nosioci mlađi od 40 godina za 2015. godinu⁵ i koja se nalazi u sljedećoj tablici (tablica 1):

Tablica 1. Broj poljoprivrednika mlađih od 40 godina u Hrvatskoj 2015. Godine

Županija	BROJ PG-a	BROJ PG-a	Udio
Bjelovarsko-bilogorska	13.562	1.318	10%
Brodsko-posavska	7.949	816	10%
Dubrovačko-neretvanska	8.731	678	8%
Grad Zagreb	6.196	579	9%
Istarska	7.060	697	10%
Karlovačka	6.110	457	7%
Koprivničko-križevačka	11.651	1.081	9%
Krapinsko-zagorska	8.766	607	7%
Ličko-senjska	5.031	327	6%
Međimurska	6.547	514	8%
Osječko-baranjska	15.567	1.870	12%
Požeško-slavonska	5.708	594	10%
Primorsko-goranska	4.065	363	9%
Sisačko-moslavačka	10.128	1.002	10%
Splitsko-dalmatinska	15.662	703	4%
Šibensko-kninska	6.526	284	4%
Varaždinska	9.565	725	8%
Virovitičko-podravsk	8.266	1.194	14%
Vukovarsko-srijemska	9.645	1.241	13%
Zadarska	7.722	475	6%
Zagrebačka	16.149	1.180	7%
Državljeni EU	8	1	13%
UKUPNO	190.614	16.706	9%

Izvor: <http://www.hump.hr/>

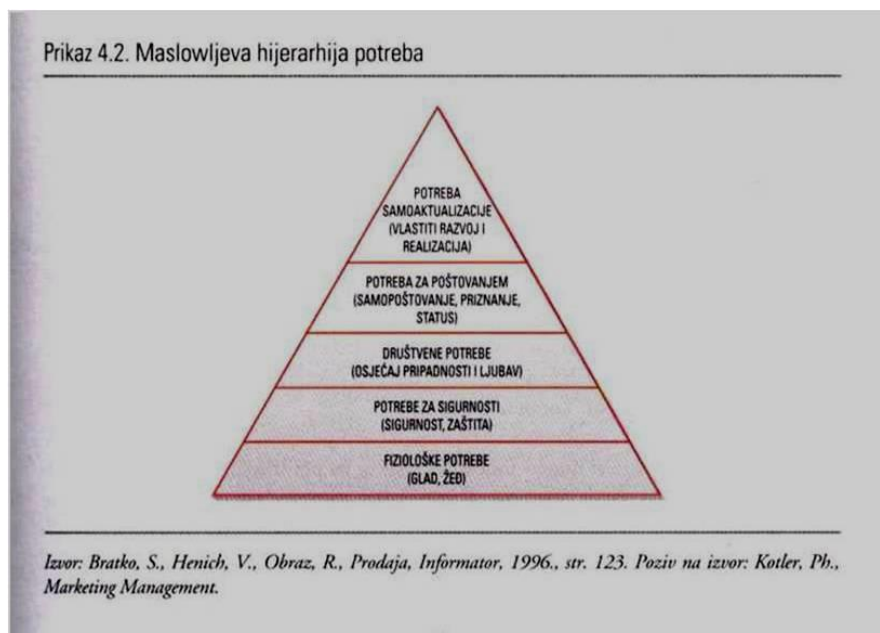
Kao što je vidljivo iz tablice, 2015. godine je u Hrvatskoj bilo samo 9 % obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava (u daljnjem tekstu OPG) čiji su nosioci bili mlađi od 40 godina. Od ukupno 190.614 obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, na 16.706 nosioci su bili mlađi od 40 godina. Najviše ih je u Virovitičko-podravskoj županiji, 14 %, a slijedi Vukovarsko-srijemska s 13 %. Najmanje ih je u Splitsko-dalmatinskoj i Šibensko-kninskoj županiji, po 4 %. Općenito, ovo se može smatrati vrlo niskim postotkom mladih poljoprivrednika u prikazanoj dobnoj strukturi.

⁵ Hrvatska udruga mladih poljoprivrednika <http://www.hump.hr/>

2.2. Motivacija

Ljudi dobivaju motive za činjenje određenih radnji zato što imaju potrebe. Potrebe mogu biti primarne ili sekundarne. Primarne potrebe su, primjerice, fiziološke potrebe za vodom, hranom, zrakom, mjestom stanovanja i snom. Sekundarne potrebe su, primjerice, potreba za samopoštovanjem, ljubavi, dostignućima i samoostvarenjem. Različiti ljudi imaju različit stupanj primarnih i sekundarnih potreba u svakome trenu. Čovjeka na djelovanje potiču motivatori. Motivatori su nagrade ili poticaji koji čovjeka potiču na djelovanje. Zahvaljujući motivatorima, čovjek može pomiriti potrebe koje su u sukobu ili dati prednost jednoj potrebi nad svim drugim potrebama (Lazibat i Dumičić, 2002).

Danas se najviše spominje i koristi Maslowljeva hijerarhija potreba. Abraham Maslow je smatrao da čovjek ima ni različitih potreba koje se mogu prikazati hijerarhijski u obliku piramide, i to tako da se potrebe penju od onih koje je potrebno najprije zadovoljiti (primarnih potreba) do onih koje mogu pričekati zadovoljenje (sekundarnih potreba). Kada je neka potreba zadovoljena, ona prestaje biti motivator (Lazibat i Dumičić, 2002). Na slici (slika 1) je prikazana Maslowljeva piramida potreba.

Slika 1. Maslowljeva piramida potreba

Izvor: <https://zgpd.hr/2018/07/31/abraham-maslow/>

Prema Maslowu, postoji pet razina ljudskih potreba. Na prvoj razini su fiziološke potrebe koje su važne da bi čovjek uopće preživio, primjerice san, hrana i voda. Ove potrebe potrebno je zadovoljiti da bi čovjek mogao stvoriti druge potrebe. Druga razina su potrebe za sigurnošću. Pod sigurnošću se misli na sigurnost od gubitka posla, fizičku sigurnost i druge sigurnosti. Na trećoj razini su potrebe za prihvaćanjem i povezivanjem, to su potrebe da se čovjek, kao društveno biće, poveže s drugima. Na četvrtoj razini je potreba za štovanjem. Potreba za štovanjem drugih ljudi, ali i za samopoštovanjem javlja se kada su zadovoljene sve dosadašnje potrebe. Peta razina je najviša razina i ona označava potrebu za samopotvrđivanjem, da čovjek ostvari vlastiti puni potencijal (Lazibat i Dumičić, 2002).

Poljoprivrednici su motivirani za zadovoljavanje svojih potreba, a “u osnovi motiviranosti poljoprivrednika za gospodarsko djelovanje leži njegovo nastojanje da stvaranjem određenog dohotka omogući podmirivanje svojih potreba i zadovoljavanje svojih želja” (Petrač, 2002). Isti autor je utvrdio da postoji pet važnih činjenica vezane za motivaciju poljoprivrednika;

1. Poljoprivrednika na bavljenje poljoprivredom motivira njegovo nastojanje da podmiri određene potrebe i ostvari želje i da ostvaruje ciljeve koji vode do podmirivanja potreba i ostvarivanja želja
2. Intenzitet pojedinih potreba i želja nije isti u svim situacijama
3. Važnije je zadovoljiti ciljeve koji vode do ispunjenja potreba nego ciljeve koji vode do ispunjenja želja
4. Nekada želje proizlaze iz zadovoljenja potreba, intenzivna želja može se pretvoriti u potrebu
5. Kada se zadovolje potrebe i ostvare želje, doći će do stvaranja novih potreba i želja, a ako se potrebe i želje ne uspiju ostvariti, oslabit će.

Nadalje, autor tvrdi da na motivaciju poljoprivrednika djeluju četiri skupine čimbenika:

1. Humani čimbenici – životna dob i stupanj obrazovanja
2. Socijalni čimbenici – veličina i struktura obitelji, materijalni uvjeti života, životne i radne navike, gospodarski uvjeti u kojima poljoprivredno gospodarstvo radi, izvori dohotka članova kućanstva
3. Tehnološki čimbenici – dostupnost i mogućnost nabave suvremene tehnologije, veličina gospodarstva, proizvodna orijentacija poljoprivrednog gospodarstva
4. Prirodni čimbenici – životna sredina, poljoprivredno zemljište

Agrarna politika trebala bi težiti zadovoljenju potreba i želja poljoprivrednika da bi ga se motiviralo na bavljenje poljoprivrednom djelatnošću. Ciljevi agrarne politike različiti su u svakoj državi, odnosno razlikuju se od područja do područja, a ovise o stanju poljoprivrede u zemlji (Franić i Kumrić, 2009). Agrarna politika trebala bi kreirati i okvire za bavljenje poljoprivredom kod mladih poljoprivrednika. “Agrarnu politiku mora stoga obilježavati borba za mladost poljoprivrednika, za njihovu obrazovanost, za čista poljoprivredna gospodarstva, za što puniju upućenost kućanstva poljoprivrednika na dohodak stvoren u poljoprivredi, za povećavanje eksploatacijskih jedinica, za razvijanje tehničke osnove proizvodnje, za primjenu suvremenih tehnoloških postupaka, za proizvodnu orijentaciju primjerenu veličini gospodarstva te prirodnim i tržišnim uvjetima, za primjerena i potičuća rješenja u gospodarskom sustavu itd.” (Petrač, 2002)

U sklopu Programa ruralnog razvoja postoji mjera M6 – Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja. Jedan od najvažnijih ciljeva te mjere je demografska obnova opustošenih ruralnih područja. U sklopu mjere M6 postoji podmjera 6.1. Potpora mladim poljoprivrednicima. Korisnici te mjere mogu biti mlade osobe između 18 i 40 godina koje imaju odgovarajuće profesionalne vještine i znanja o poljoprivredi te su prvi puta nositelj poljoprivrednog gospodarstva, ne duže od 24 mjeseca, odnosno dvije godine. Poljoprivredno gospodarstvo koje se prijavljuje u vrijeme kada podnosi Zahtjev za potporu mora pripada ekonomskoj veličini od 8.000 do 49.999 EUR-a⁶.

Ovom je mjerom moguće dobiti do 50.000 eura za ulaganje u:

1. Kupovinu domaćih životinja, višegodišnjeg bilja, sjemena i sadnog materijala.
2. Kupovinu, gradnju i/ili opremanje zatvorenih/zaštićenih prostora i objekata i sve infrastrukture (vanjske i unutrašnje) na području poljoprivrednog gospodarstva koja je namijenjena za proizvodnju ili preradu poljoprivrednih proizvoda, osim proizvoda ribarstva.
3. Kupovinu ili zakup poljoprivrednog zemljišta.
4. Kupovinu poljoprivredne mehanizacije, strojeva i opreme vezane za poljoprivredu.
5. Podizanje novih i/ili restrukturiranje postojećih višegodišnjih nasada.
6. Uređenje i poboljšanje kvalitete poljoprivrednog zemljišta kako bi se poboljšala poljoprivredna proizvodnja.

⁶ Program ruralnog razvoja <https://ruralnirazvoj.hr/mjera/m6/>

7. Gradnju i/ili opremanje objekata za prodaju i prezentaciju vlastitih poljoprivrednih proizvoda, a uključeni su i troškovi promocije poljoprivrednih proizvoda.
8. Stjecanje potrebnih stručnih znanja i sposobnosti za obavljanje poljoprivredne proizvodnje i prerade proizvoda, tj. dodatno obrazovanje i usavršavanje.
9. Operativno poslovanje poljoprivrednog gospodarstva, a uključene su i konzultantske usluge vezane za pisanje i pripremu projekta⁷.

Jedan od apsurdna koji odmaže mladim poljoprivrednicima je činjenica da sredstva iz Programa ruralnog razvoja 2014. - 2020. ne mogu dobiti nositelji OPG-ova koji još uvijek studiraju, dakle pretežito mladi ljudi. To definitivno ne pomaže pri motivaciji mladih visokoobrazovanih osoba ili osoba koje su u procesu stjecanja diplome na sveučilištima (Mrvoš Pavić, 2018).

Zbog činjenice da ovakvo stanje djeluje nemotivirajuće na potencijalne mlade poljoprivrednike, važno je potpore za mlade poljoprivrednike prilagoditi tako da ih mogu dobiti i mlade osobe koje se još školuju. Motivaciji mladih poljoprivrednika za bavljenje poljoprivredom definitivno pomaže i redovito održavanje Agro startup konferencije čiji je osnovni cilj inspirirati mlade poljoprivrednike te ih potaknuti na aktivno bavljenje poljoprivredom. Na ovoj konferenciji mladi poljoprivrednici imaju mogućnost razmijeniti znanja, iskustva i način rada te se bolje upoznati čime se doprinosi i većoj umreženosti poljoprivrednika⁸.

2.3. Dosadašnja istraživanja o mladim poljoprivrednicima

Već je 1984. godine provedeno istraživanje pod nazivom *Društveno-ekonomske promjene u poljoprivredi i selu Dalmacije* koje je pokazalo poražavajuću zainteresiranost mladih poljoprivrednika za bavljenje poljoprivredom na području Dalmacije. U ovom istraživanju pokazalo se je da se mladi bave poljoprivredom samo ako nemaju nikakvih drugih profesionalnih mogućnosti, odnosno ako se nisu dovoljno obrazovali ili uspjeli pronaći drugo zanimanje. Međutim, čak i većina tih mladih s područja Dalmacije, koja se je u vrijeme istraživanja bavila poljoprivredom, htjela je pronaći neko drugo zaposlenje i prestati se baviti

⁷ Sredstva za mlade poljoprivrednike <https://intermediaprojekt.hr/bespovratna-sredstva-za-mlade-poljoprivrednike-mjera-6-1/>

⁸ Kako inspirirati studente, mlade poljoprivrednike i ohrabriti ih na zanimanje i bavljenje poljoprivredom: <https://www.agrobiz.hr/agrovijesti/kako-inspirirati-studente-mlade-poljoprivrednike-i-ohrabriti-ih-na-zanimanje-i-bavljenje-poljoprivredom-10994>

poljoprivredom. Pokazalo se je tako da “rijetki su mladi u seoskim domaćinstvima Dalmacije koji su poljoprivrednici (11,9%), a broj im opada sa starošću” (Defilippis, 1984).

U ovom istraživanju očito je da mladi poljoprivrednici stječu potrebna znanja za poljoprivredu uglavnom usmenom predajom, odnosno da su znanja i vještine za bavljenje poljoprivredom dobili od starijih pripadnika obitelji pa je tako čak 87,5% poljoprivrednika neobrazovano, osim tradicijskim prenošenjem znanja, s koljena na koljeno. Ostali poljoprivrednici prate rubrike o poljoprivredi u tiskovinama, mali dio pohađa neka predavanja vezana za poljoprivredu, a nijedan od mladih poljoprivrednika ne prati nikakvu stručno-znanstvenu literaturu s područja poljoprivrede. Dakle, prema Defilippisu (1984) nameće se stav da su mladi poljoprivrednici vrlo malo pažnje posvetili vlastitim stručnim (profesionalnim) znanjima i vještinama u području poljoprivrede.

Najvažniji razlog za neuključivanje mladih u poljoprivredna zanimanja definitivno je inferioran, potlačen položaj poljoprivrednika kroz hrvatsku povijest. Nezainteresiranost za poljoprivredne poslove proizlazi iz nepovoljnoga ekonomskog statusa i neizvjesne socijalne i profesionalne perspektive poljoprivrednika koji se ne osjećaju sigurno u obavljanju svojega zanimanja, a također su vrlo često i nedovoljno dobro plaćeni za svoj posao (Defilippis, 1984).

Kod mladih ljudi sa sela već je u vrijeme provođenja ovoga istraživanja (1984.) bio prisutan ogroman trend seljenja sa sela u gradove, ali čak i kada su se selili u gradove, mladi su pokušavali ostati povezani sa seoskom sredinom i svojim obiteljima. Najčešći motiv odlaska sa sela je želja za zapošljavanjem, a posao pruža ekonomsku i socijalnu sigurnost koju poljoprivreda u vrijeme istraživanja nije bila kadra osigurati. Dio mladih, koji se uspije zaposliti u mjestu svojeg stalnog boravka, ne napušta poljoprivredu nego ima dvostruki radni odnos. Jedan radni odnos vezan je za mjesto zaposlenja, a drugi radni odnos odnosi se na poljoprivredu kojom se mlada osoba bavi kao dodatnim poslom, a ta dva posla zajedno mogu osigurati relativno blagostanje mladim obiteljima (Defilippis, 1984).

Od novijih istraživanja važno je istaknuti dva zanimljiva istraživanja o mladim poljoprivrednicima u Hrvatskoj.

Stipić (2018) je provela istraživanje u kojemu je sudjelovalo 54 mladih stanovnika u dobi od 18 do 30 godine s područja Općine Dubrava u Zagrebačkoj županiji. Autorica je istraživanjem htjela saznati kako mlade osobe doživljavaju kvalitetu života na selu, što mlade najviše potiče na napuštanje sela te vidjeti koji su stavovi mladih po pitanju prednosti i nedostataka života na

selu. Istraživanje je provedeno 2018. godine i u njemu je istaknuto da 46,3 % mladih osoba ne želi napustiti svoje selo, a 18,5 % mladih ne zna želi li ili ne želi napustiti svoje selo. Ispitanici koji se žele preseliti sa sela u gradove naveli su veće gradove u Hrvatskoj i inozemstvo kao najpoželjnija mjesta preseljenja, a glavni razlog preseljenja mladima je nezaposlenost (31,5 % mladih). Mladi ljudi su u ovome istraživanju istaknuli da bi ostali živjeti na selu kada bi na selu bila veća ponuda poslova i edukacija.

Pupak je 2020. godine istraživala stavove mladih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstvenika s područja Bjelovarsko-bilogorske i Požeško-slavonske županije kako bi utvrdila prednosti, nedostatke i prepreke života na selu. Istraživanjem je došla do podatka da su mladi zadovoljni životom na selu i životnim standardom, iako smatraju da su sela loše infrastrukturno uređena te da to određenim skupinama ljudi može predstavljati problem. Mladi su u ovome istraživanju istaknuli da za sve važnije aktivnosti moraju ići u grad te da je zbog toga život na selu nezamisliv bez osobnog automobila.

3. MATERIJALI I METODE

3.1. Metode rada

Za potrebe pisanja ovoga rada korišteni su primarni i sekundarni izvori podataka vezani za temu istraživanja. Literatura je dobivena pretraživanjem mrežnih stranica i baza podataka koje se nalaze u online obliku (Hrčak, Dabar), knjige, članci, strategije, programi i brošure iz kojih su dobivene relevantne informacije. Nakon toga je analizirana odabrana literatura, a sinteza literature prikazana je kako bi se dao uvod u istraživanje koje je kasnije provedeno. U ovome dijelu rada najviše su korištene deskriptivne metode kojima se opisuju pojave i predmeti i njihova međusobna povezanost bez znanstvenog objašnjavanja i njihovog tumačenja (Čendo Metzinger, Toth, 2020).

Nadalje, za potrebe rada provedeno je istraživanje pomoću anketnog upitnika. Anketa je “organizirano ispitivanje ili prikupljanje podataka o nekom političkom, socijalnom, ekonomskom ili drugom pitanju, raspoloženju javnoga mišljenja i slično”⁹. Anketa je provedena u Google Forms obliku, što znači da su ju ispitanici ispunjavali na internetu. Poslana im je putem elektroničke pošte. Pitanja su bila vezana za osobne podatke ispitanika i motivaciju za bavljenje poljoprivredom. Nakon što su ispitanici odgovorili na pitanja, prebrojeni su odgovori i izrađeni grafikoni i tablice koji su prikazani i objašnjeni u radu. Anketa pod nazivom *Motivacija mladih poljoprivrednika za bavljenje poljoprivredom* bila je namijenjena mladim osobama u dobi od 18 do 40 godina koje žive na selu. Anketa je bila anonimna, a provedena je u svrhu projektnog zadatka za kolegij Ruralni razvoj. U anketi su se ukupno nalazila 43 pitanja, a za potrebe pisanja ovoga rada korištene su dvije skupine odgovora na pitanja. Prva skupina korištenih pitanja su socio-demografski podaci, a druga skupina pitanja su motivacija za bavljenje poljoprivredom.

Općenito, anketa je nastala u sklopu predmeta Ruralni razvoj na Visokom gospodarskom učilištu u Križevcima. Pitanja su zajednički osmišljena, a 43 pitanja podijeljena su u četiri cjeline.

Prvi dio ankete je naslovljen naslovom Opći podatci o poljoprivrednoj proizvodnji i u tome dijelu ankete nalazi se 21 pitanje. Drugi dio upitnika je Motivacija za bavljenje poljoprivredom. U ovome dijelu anketnog upitnika htjelo se je ispitati zašto se ispitanici bave

⁹ Anketa <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=2842>

poljoprivredom. Treći dio anketnog upitnika je Prijava na natječaj 6.1.1. Potpora mladim poljoprivrednicima. U ovome dijelu ispituje se jesu li se i zašto poljoprivrednici prijavljivali na ovaj natječaj, imaju li potrebu za tim natječajem i slično. Četvrti dio ankete bavio se sociodemografskim podacima.

Korištene metode spadaju u statističke metode. “Statističkim metodama se na temelju obilježja manjeg broja entiteta neke skupine (uzorka) zaključuje o zakonitostima i pravilnostima cijele skupine (populacije)” (Čendo Metzinger, Toth, 2020). Na temelju podataka dobivenih anketiranjem ispitanika doneseni su opći zaključci o mladim poljoprivrednicima u Sjeverozapadnoj Hrvatskoj.

Na kraju rada, sumiranjem podataka te metodom analize i sinteze dobiveni su rezultati koji su prikazani u zaključku ovoga rada. Metodom analize složeni pojmovi i zaključci podijeljeni su na jednostavnije sustavne dijelove kako bi se bolje shvatila sama cjelina. Metodom sinteze pojedinačni su dijelovi objedinjeni u cjelinu (Čendo Metzinger, Toth, 2020).

3.2. Ispitanici

Anketu je ispunilo 183 mladih poljoprivrednika na području Sjeverozapadne Hrvatske. Županije iz kojih dolaze ispitanici su: Koprivničko-križevačka, Krapinska, Varaždinska, Bjelovarska, Međimurska, Zagrebačka, Sisačka i Grad Zagreb. Kako je navedeno, anketa je namijenjena dobnoj skupini od 18 do 40 godina, ali ispunilo ju je i nekoliko starijih ispitanika. To je učinjeno zato što je anketa bila u potpunosti anonimna. Nakon što su mladi poljoprivrednici ispunili anketu, provedena je analiza dobivenih rezultata.

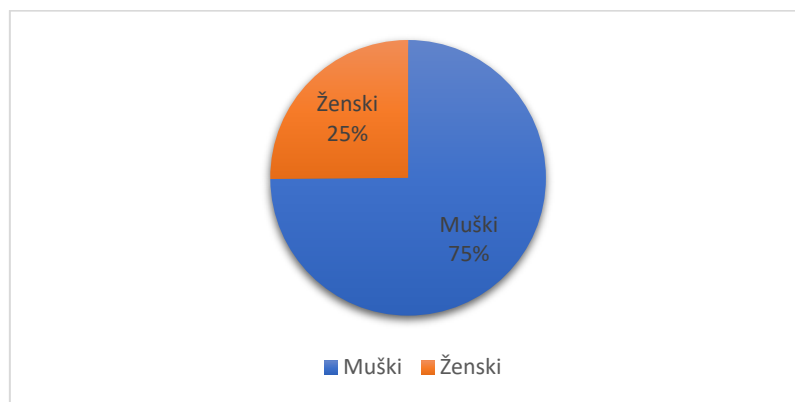
4. REZULTATI I RASPRAVA

U nastavku rada slijedi prikaz dobivenih rezultata.

4.1. Rezultati

4.1.1. Socio-demografski podaci

U anketi su sudjelovali ispitanici oba spola, muškog i ženskog. U grafikonu 1 prikazana je raspodjela ispitanika prema spolu.

Grafikon 1. Spol ispitanika

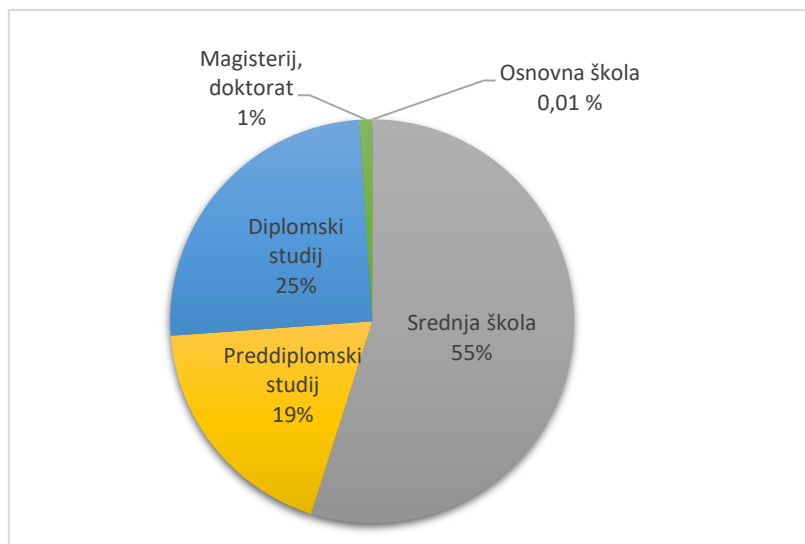
Izvor: vlastita izrada autorice

U istraživanju je sudjelovalo je 25 % mladih osoba ženskoga spola (46 žena) i 75 % mladih osoba muškoga spola (137 muškaraca).

Iako je anketa bila namijenjena mladim ispitanicima od 18 do 40 godina u istraživanje je uključeno i 6 starijih ispitanika od 46 (3 ispitanika), 50 (2 ispitanika) i 52 (1 ispitanik) godine.

Anketi su pristupili ispitanici različite dobi, a najviše ispitanika ima 23 godine. U Prilogu je tablica s podacima o godinama ispitanika.

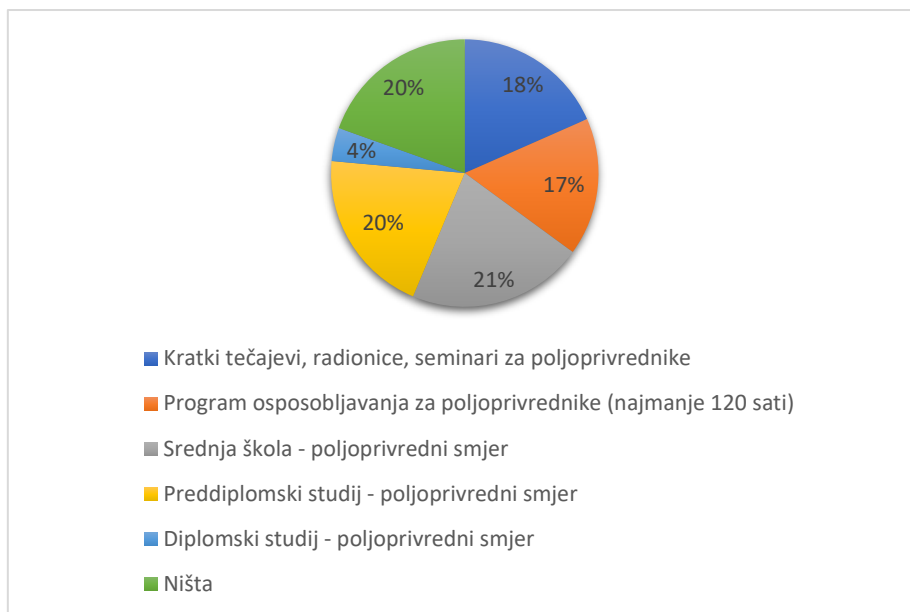
Ispitanici iz uzorka postigli su različite stupnjeve obrazovanja kao što su: nezavršena osnovna škola, osnovna škola, srednja škola, preddiplomski studij, diplomski studij, magisterij i doktorat te su kao odgovor imali ponuđeno "trenutno studiram". U grafikonu 2 prikazana je distribucija ispitanika prema stupnju obrazovanja.

Grafikon 2. Stupanj obrazovanja

Izvor: vlastita izrada autorice

Nezavršenu osnovnu školu nema nijedan ispitanik, a završenu samo osnovnu školu ima 1 ispitanik. Najviše ispitanika ima završenu srednju školu: 107 ispitanika. Preddiplomski studij je završilo 37 ispitanika, a diplomski studij 49 ispitanika. Magisterij ili doktorat ima završeno dvoje ispitanika, a trenutno studiraju 24 ispitanika. Ispitanici su mogli steći i poljoprivredno obrazovanje i to na različite načine, ali anketa se odnosila i na ispitanike koji nisu stekli nikakvo poljoprivredno obrazovanje.

Grafikon 3. Način stjecanja poljoprivrednog obrazovanja

Izvor: vlastita izrada autorice

Najveći broj ispitanika je završio srednju školu poljoprivrednog smjera (21% ili 37 ispitanika), a slijede ispitanici koji su završili preddiplomski studij poljoprivrednog smjera (20% ili 35 ispitanika). Najmanje ispitanika završilo je kratke tečajeve, radionice ili seminare za poljoprivrednike (4% ili 7 ispitanika). Niti jedan od ponuđenih oblika poljoprivrednog obrazovanja nije steklo 20% ispitanika. Početna pretpostavka istraživanja je da dio ispitanika radi na svojem poljoprivrednom gospodarstvu pa se htjelo saznati koliki postotak ispitanika radi samo na svojem gospodarstvu, a koliki je postotak zaposlen izvan svojeg gospodarstva. Rezultati su prikazani u grafikonu (grafikon 4).

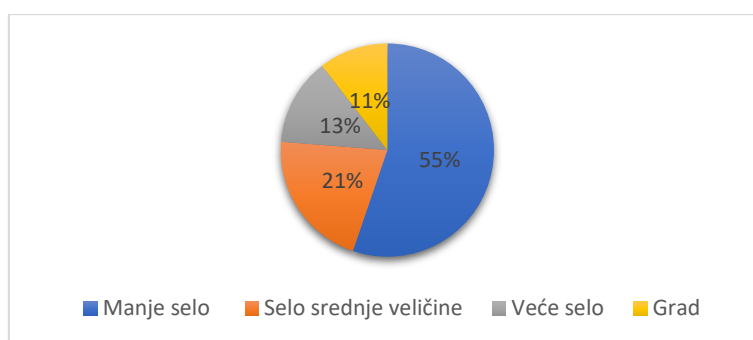

Grafikon 4. Zaposlenost izvan vlastitog gospodarstva

Izvor: vlastita izrada autorice

Polovica od ukupnog broja ispitanika je zaposleno izvan svojeg gospodarstva, a polovica ispitanika je zaposleno na svojem gospodarstvu.

U idućem pitanju ispitanici su trebali kategorizirati mjesto boravka, odnosno življenja prema veličini naselja. Ponuđeni odgovori su: u manjem selu (do 500 stanovnika), u selu srednje veličine (od 500 do 1000 stanovnika), u većem selu (od 1000 do 2000 stanovnika) te u gradu. Odgovori ispitanika prikazani su u grafikonu (grafikon 5).

Grafikon 4. Veličina mjesta boravka ispitanika

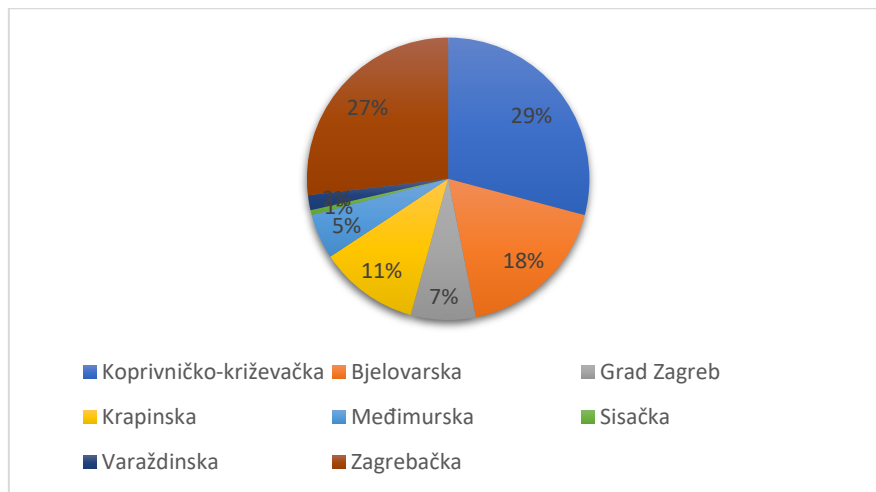
Izvor: vlastita izrada autorice

Najviše ispitanika – ukupno 100 – živi u manjem selu, što je ukupno 55 %, u selu srednje veličine živi 38 ispitanika, što je ukupno 21 %. U većem selu živi 25 ispitanika, odnosno 12 %, a u gradu živi 19 ispitanika, odnosno 11 %.

Sela ili mjesta u kojem ispitanici žive su: Cugovec (1), Čazma (2), Dežanovec (1), Dijankovec (1), Dišnik (1), Donja Lomnica (1), Donja Stubica (1), Donja Zelina (1), Donji Dubovec (1), Dubovec (1), Dubovica (1), Dubravica (1), Dubovica (1), Dugo Selo (1), Dulepska (1), Đurđić (1), Farkaševac (1), Fodrovec (3), Glavnica Donja (1), Gorica (1), Gornja Stubica (1), Gornje Plavnice (1), Gornji Uljanik (1), Grabik (3), Gradec (1), Gregurovec (3), Gušćerovec (2), Hrastje (1), Hrastovec (2), Hruškovića (1), Jalševac Gornji (1), Javorovac (1), Ježdovec (1), Kamenica (2), Kapela (2), Kloštar Ivanić (1), Kokinac (1), Koledinec (1), Konak (1), Koprivnica (2), Koprivnički Bregi (11), Koritna (1), Kostanjevec (1), Križevci (2), Kusijevec (1), Kutnjak (2), Kuzminec (3), Ludbreg (1), Lukovo (1), Mače (1), Mački (1), Majurec (1), Mala Mlaka (1), Mala Pisanica (1), Marenčić (3), Mlaka (1), Moravče (1), Nespeš (1), Novi Jelkovec (2), Novo Mjesto (1), Orehovec (1), Orašje Gornje (1), Oroslavje (1), Palinovec (2),

Peškovec (2), Podvinje Miholečko (1), Potok (2), Prečec (1), Prelog (3), Prnjarovec (1), Rakovec (1), Rovišće (1), Rače (1), Selnica (1), Sesvete (3), Sesevski Kraljevec (1), Srednji Dubovec (1), Sv. Ivan Zelina (4), Sudovec (1), Stara Drenčina (1), Stara Rača (1), Sv. Petar Orehovec (1), Škrlec Brijeg (1), Švaljkovec (1), Trema (1), Trojstveni Markovac (2), Turčišće (1), Zelina (2), Zlatar Bistrica (2), Zabjak (2).

U posljednjem socio-demografskom pitanju o županiji iz koje dolaze, ispitanici su se izjasnili da dolaze iz osam različitih županija.

Grafikon 6. Županija iz koje dolaze ispitanici

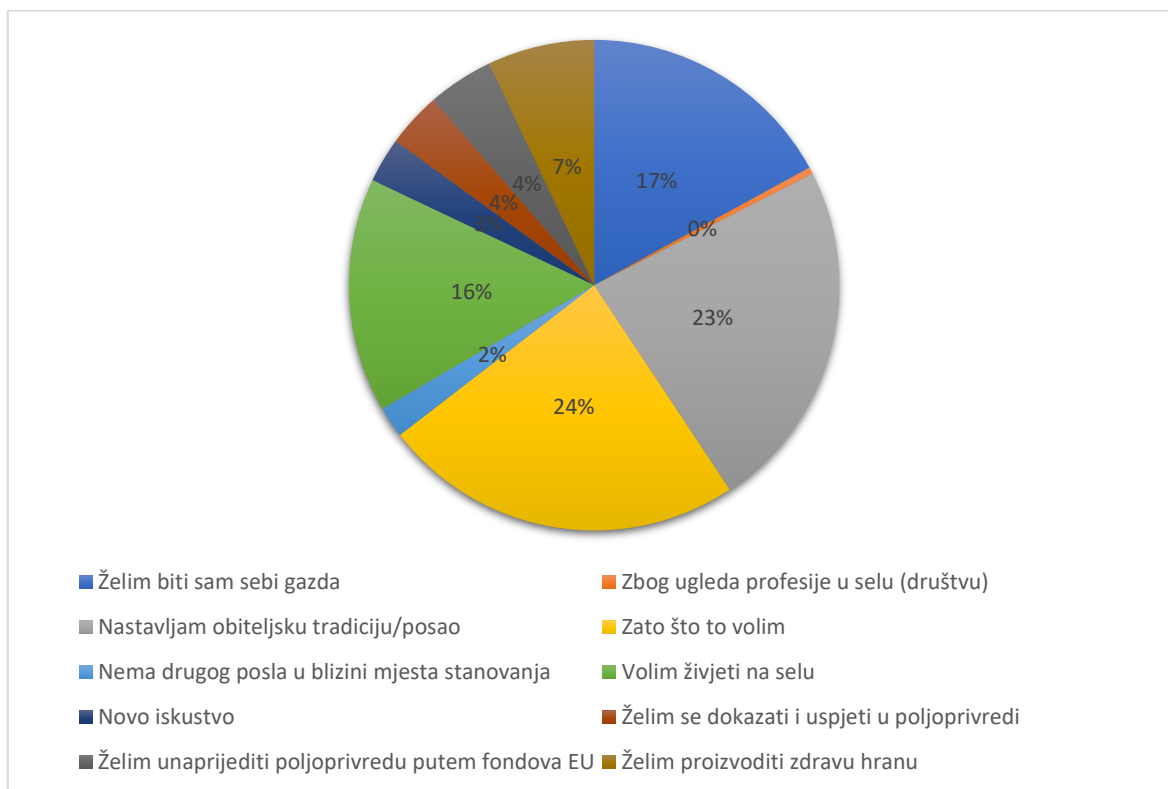
Izvor: vlastita izrada autorice

Najviše ispitanika dolazi iz Koprivničko-križevačke županije (29 %), a slijedi Zagrebačka županija (27 %). Najmanje ispitanika je iz Sisačke županije (1 %) te iz Varaždinske županije (2 %).

4.1.2. Motivacija za bavljenje poljoprivredom

U idućoj skupini pitanja ispitivala se motivacija ispitanika za bavljenje poljoprivredom. Bilo je moguće izabrati između 15 razloga za bavljenje poljoprivredom: biti sam sebi gazda (samozapošljavanje), zbog ugleda profesije u selu (društvu), nastavljanje obiteljske tradicije/posla, zato što to voli, nema drugog posla u blizini mjesta stanovanja, volim živjeti na selu, novo iskustvo, želim se dokazati i uspjeti u poljoprivredi, financijski razlozi, želim

unaprijediti poljoprivredu putem fondova EU, da bih motivirao/la ostale da se bave poljoprivredom, želim proizvoditi zdravu hranu, želim proizvoditi drugačije proizvode (npr. egzotično voće), želim napredovati u poljoprivredi i ostali odgovori.

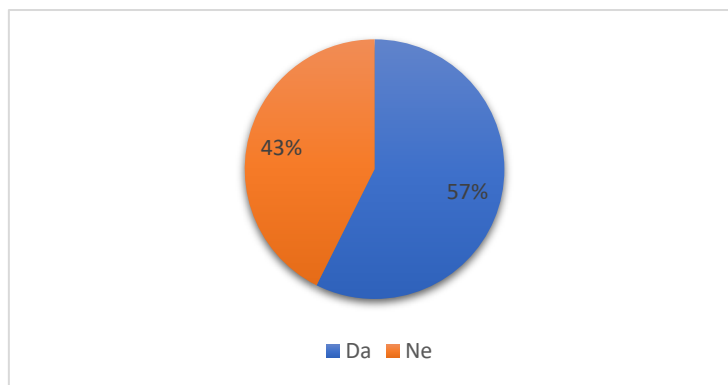

Grafikon 7. Razlog za bavljenje poljoprivredom

Izvor: vlastita izrada autorice

Najviše ispitanika želi se baviti poljoprivredom zato što to voli (24 % ispitanika). Slijede ispitanici koji nastavljaju obiteljsku tradiciju i posao, takvih je 23 % ispitanika. Jedan dio ispitanika želi sam sebi biti gazda (17 %), a 16 % ispitanika voli živjeti na selu. Još 7 % ispitanika odlučilo se na bavljenje poljoprivredom zato što želi proizvoditi zdravu hranu, a ostali su odgovori odabrani u manjoj mjeri.

U idućemu pitanju ispitivalo se isplati li se u Republici Hrvatskoj baviti poljoprivredom. Bilo je moguće dati pozitivan ili negativan odgovor. Odgovori su prikazani u grafikonu (grafikon 8).

Grafikon 8. Isplativost bavljenja poljoprivredom

Izvor: vlastita izrada autorice

Veći postotak ispitanika (57%) smatra da je isplativo baviti se poljoprivredom, a manji broj - 43 % smatra da se nije isplativo baviti poljoprivredom.

U idućem pitanju ispitanici su trebali poredati probleme, odnosno prepreke koji ometaju razvoj poljoprivrede po njihovoj važnosti ili težini problema tako što su im dodijelili ocjenu 1 za najvažniji problem, a 9 za najmanje važan problem. Kada su zbrojeni svi odgovori ispitanika, napravljena je rang lista problema koja je prikazana u sljedećoj tablici.

Tablica 2. Poredak problema koji ometaju razvoj poljoprivrede

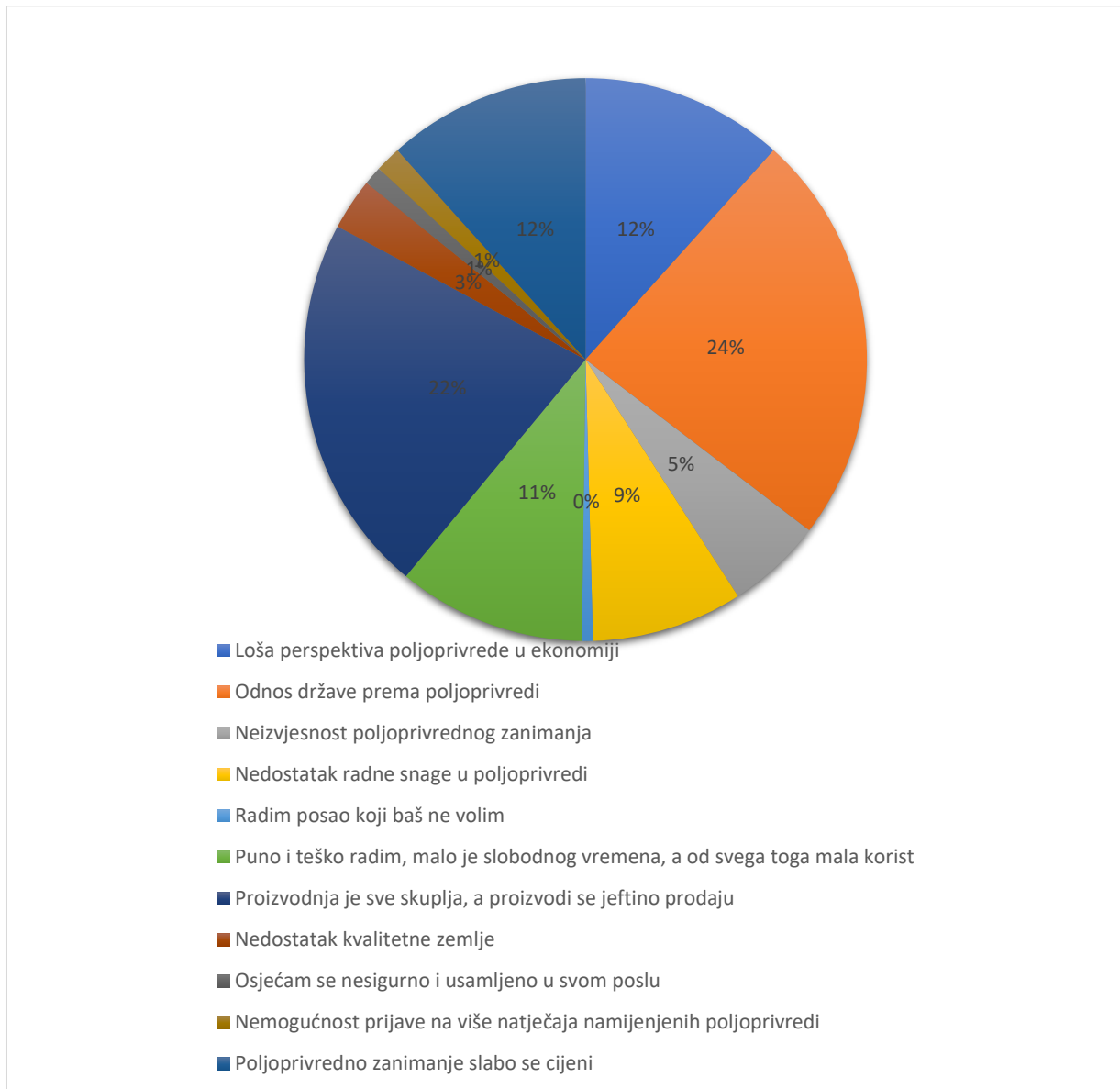
1.	Visoke cijene inputa
2.	Kontinuirano zaostajanje ruralnog područja
3.	Neorganizirano tržište
4.	Neadekvatna infrastruktura
5.	Nekonkurentnost poljoprivrednih proizvoda
6.	Nedovoljna modernizacija poljoprivrede
7.	Nedovoljna motivacija za bavljenje poljoprivredom
8.	Neobrazovanost poljoprivrednika
9.	Udaljenost od centara moći

Izvor: vlastita izrada autorice

Najvažnija prepreka koja ometa razvoj poljoprivrede definitivno su visoke cijene inputa, a slijedi kontinuirano zaostajanje ruralnog područja. Problemi su neorganizirano tržište i neadekvatna infrastruktura. Manje važni problemi su nekonkurentnost poljoprivrednih proizvoda, nedovoljna modernizacija poljoprivrede te nedovoljna motivacija za bavljenje poljoprivredom. Kao najmanje važan problem, mladi poljoprivrednici navode udaljenost od

centara moći, što znači da fizičku udaljenost ne smatraju problemom, a drugi najmanje važan problem je neobrazovanost poljoprivrednika.

U idućem pitanju ispitanici su trebali odrediti što ih čini nezadovoljnim u bavljenju poljoprivredom. Mogli su odabrati najviše tri odgovora od ukupno ponuđenih. Rezultati su prikazani u grafikonu 9.

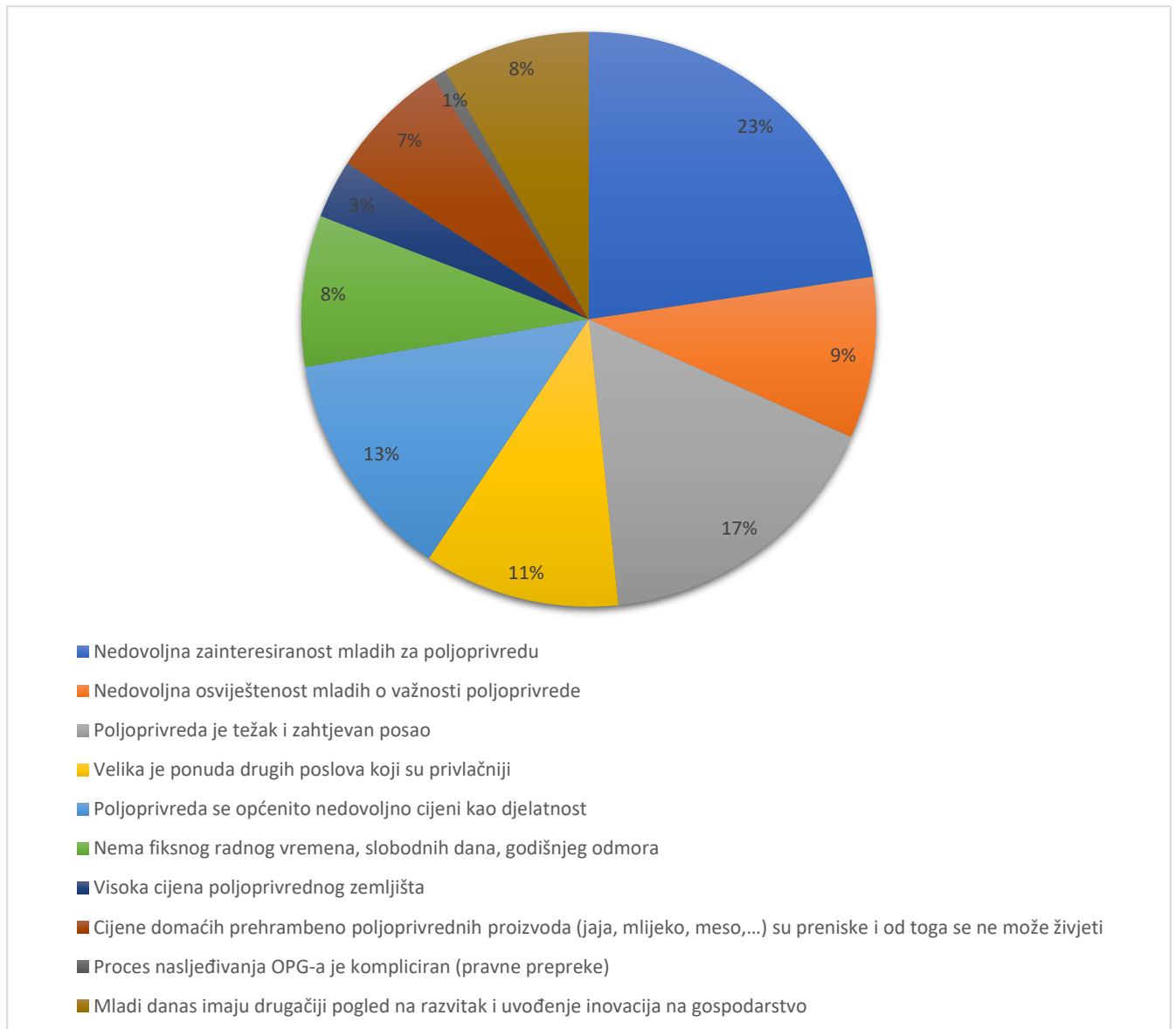

Grafikon 9. Izvori nezadovoljstva u poljoprivredi

Izvor: vlastita izrada autorice

Najveći izvor nezadovoljstva kod mladih poljoprivrednika je odnos države prema poljoprivredi. Gotovo su podjednako nezadovoljni i zato što je proizvodnja sve skuplja, a

proizvodi se prodaju jeftino. Najmanje nezadovoljstvo iskazano je tvrdnjom “radim posao koji ne volim”(3 ispitanika). Ispitanici su se trebali izjasniti i o razlozima smanjenja broja mladih poljoprivrednika na području Republike Hrvatske. Također su mogli odabrati najviše tri odgovora, a rezultati su prikazani u grafikonu 10.

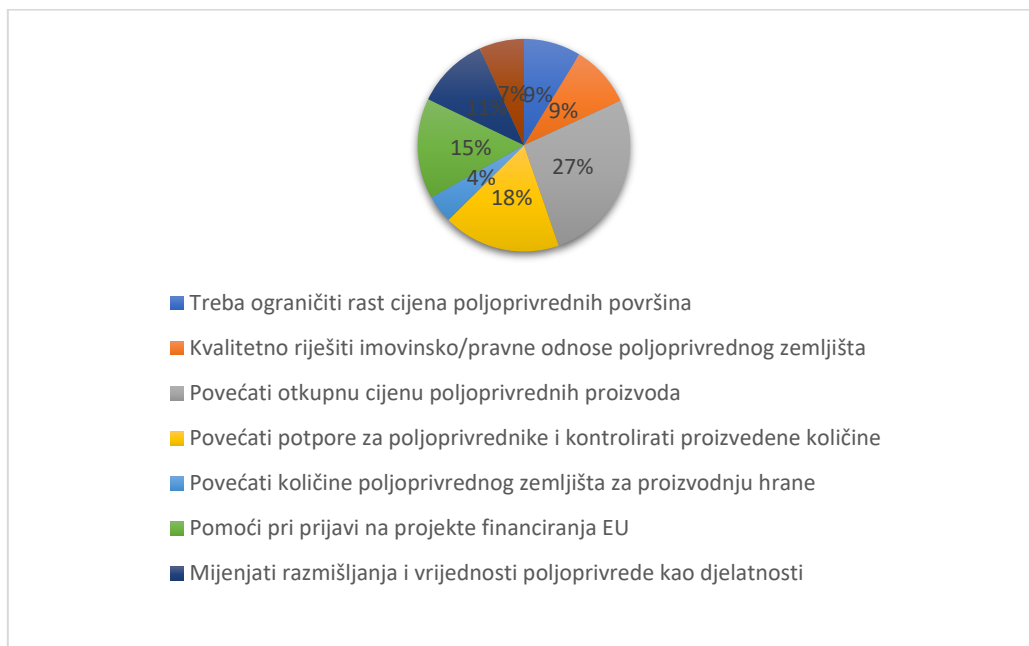
Grafikon 10. Razlozi smanjenja broja poljoprivrednika u Hrvatskoj

Izvor: vlastita izrada autorice

Ispitanici su se trebali izjasniti i o razlozima smanjenja broja mladih poljoprivrednika na području Republike Hrvatske. Također su mogli odabrati najviše tri odgovora, a rezultati su Ispitanici su odabrali različite razloge koju uzrokuju smanjenje broja poljoprivrednika.

Primarni razlog je nedovoljna zainteresiranost mladih poljoprivrednika za bavljenje poljoprivredom (23 % ispitanika). Drugi najvažniji razlog je činjenica da je poljoprivreda težak i zahtjevan posao, što je odabralo 17 % ispitanih. Ispitanicima je problem i što se poljoprivreda ne cijeni dovoljno kao djelatnost.

U posljednjem pitanju ispitanici su trebali odgovoriti što bi se trebalo poduzeti kako bi se mladi više bavili poljoprivredom. Rezultati su prikazani u grafikonu 11.

Grafikon 5. Što treba poduzeti da se mladi počnu više baviti poljoprivredom?

Izvor: vlastita izrada autorice

Najviše ispitanika smatra da bi se više mladih bavilo poljoprivredom kada bi se povećala otkupna cijena poljoprivrednih proizvoda (27 %). Drugi savjet oko kojega se slaže veći broj poljoprivrednika je povećanje potpore za poljoprivrednike i kontrola proizvedenih količina (18 %). Kao treću važnu mogućnost koja bi motivirala mlade na bavljenje poljoprivredom je pomoć koju bi mladi mogli dobiti pri prijavi na projekte financirane iz fondova Europske unije.

4.2. Rasprava

Anketi je pristupilo tri puta više muškaraca (75 %) nego žena (25 %). Najviše ispitanika ima 23 godine (18 ispitanika), a u dobnoj skupini od 18 do 25 godina nalazi najveći broj ukupnih ispitanika, odnosno 96. Iako je anketa bila namijenjena osobama koje žive na selu, a imaju do 40 godina, ispunjavanju ankete pristupilo je i šest osoba starijih od 40 godina.

Većina ispitanika postigla je srednji stupanj obrazovanja, odnosno ima završenu srednju školu. Dobro je što je obrazovna struktura ispitanika takva da nema nijedne osoba s nezavršenom osnovnom školom, a svega jedna osoba ima završenu samo osnovnu školu. To znači da su mladi ljudi koji žive na selu danas uglavnom stekli srednjoškolsko obrazovanje, ali ima i dosta ispitanika sa završenim preddiplomskim i diplomskim studijem te se veliki broj ispitanika još školuje. Također, dvoje ispitanika ima završen magisterij ili doktorat. Obrazovna struktura pokazuje da su mladi ljudi stekli potrebno obrazovanje. Međutim, istraživanje iz 2017. godine pokazalo je da u Republici Hrvatskoj ima 1.316.010 poljoprivrednih proizvođača. Od tog broja, 79 % (1.035.400) posjeduje iskustvo, 8 % (107.770) osnovno obrazovanje u području poljoprivrede, a 13 % (172.840) potpuno stručno obrazovanje u području poljoprivrede. Iz toga proizlazi da su hrvatski poljoprivrednici među pet najneobrazovanijih država u Europi. (Vukadinović, 2017)

Velik broj ispitanika stekao je i neki oblik poljoprivrednog obrazovanja. Čak 80 % ispitanika steklo je poljoprivredno obrazovanje, a 20 % ispitanika nije. Najveći broj ispitanika stekao je poljoprivredno obrazovanje u srednjoj poljoprivrednoj školi i na preddiplomskom studiju poljoprivrednog usmjerenja. Ukupno 50 % ispitanika nije zaposleno izvan svojeg gospodarstva, a 50 % ispitanika je zaposleno izvan svojega gospodarstva. Ispitanici žive u mjestima različite veličine, a dolaze iz osam različitih županija. Najviše ispitanika živi u manjem selu u Koprivničko-križevačkoj županiji.

Kao najvažniji razlog za bavljenje poljoprivredom ispitanici navode ljubav prema poljoprivredi, što je odlično jer ljubav za nekim poslom ili zanimanjem spada u unutrašnje motivatore te pomaže osobu motivirati i u vrlo teškim trenucima. Drugi najvažniji razlog za bavljenje poljoprivredom je nastavak obiteljske tradicije ili obiteljskog posla što je također jako pozitivno budući da mladi poljoprivrednici koji nastavljaju obiteljski posao imaju iskustvo, a i potporu starijih, iskusnijih članova obitelji.

Više od polovice broja ispitanika smatra da se isplati baviti poljoprivredom, što je također dobar pokazatelj jer znači da mladi ljudi smatraju da bi mogli živjeti od rada na poljoprivrednom gospodarstvu. Najvećim problemima današnje poljoprivrede smatraju visoke cijene inputa i kontinuirano zaostajanje ruralnog područja za urbanim područjima. Visoka cijena inputa problematična je zato što iziskuje velika ulaganja, a za pretpostaviti je da mladi poljoprivrednici još ne raspolažu velikim financijskim sredstvima pa im je teško pribaviti novac za veće investicije. Kontinuirano zaostajanje ruralnog područja može se prebroditi ulaganjem u ruralna područja i tako spriječiti iseljavanja mladih i zaostajanje tih područja.

Mladi poljoprivrednici nezadovoljni su odnosom države prema poljoprivredi, što je bilo i očekivano, s obzirom na to da se iz poljoprivrednih emisija te iz medijskih objava već generalno može zaključiti o nezadovoljstvu hrvatskih poljoprivrednika odnosom države prema poljoprivredi.

Stariji uzrasti smatraju da se mladi ne bave poljoprivredom zbog nezainteresiranosti za bavljenje tom djelatnošću i zato što smatraju da je poljoprivreda težak i zahtjevan posao. Oba bi se ova problema mogla preventivno riješiti kroz sustav obrazovanja, od najranijih, vrtićkih programa kada bi se još malu djecu moglo početi motivirati za proizvodnju hrane i bavljenje malim poljoprivrednim projektima. Tako bi djeca od najranije dobi mogla shvatiti da je poljoprivreda zanimljiv posao te da u današnje vrijeme ne mora biti teška i zahtjevana kao u prošlosti. Srednjoškolski programi trebaju biti atraktivniji i moderniji.

Mladi su dali i konkretne prijedloge što bi trebalo poduzeti da se poveća broj mladih osoba koje bi se bavile poljoprivredom. Najvažniji savjeti vezani su za poboljšanje materijalnih uvjeta poljoprivrednika. Ispitanici smatraju da bi trebalo povećati otkupnu cijenu proizvoda, povećati potpore za poljoprivrednike, bolje kontrolirati količine proizvedene hrane te pomoći poljoprivrednicima kod prijave na europske projekte.

5. ZAKLJUČAK

Republika Hrvatska je zemlja velikih poljoprivrednih mogućnosti budući da ima brojna prirodna bogatstva, a mladi su ipak nezainteresirani za bavljenje poljoprivredom, što pokazuju informacije iz 2015. godine, kada se je u Hrvatskoj svega 9 % obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava odnosilo na gospodarstva čiji su nositelji mlađi od 40 godina. U ovom radu provedeno je istraživanje o motivaciji mladih iz sjeverozapadne Hrvatske za bavljenje poljoprivredom, te je zaključeno sljedeće:

1. Najveći broj mladih koji su zainteresirani za bavljenje poljoprivredom završio je srednju poljoprivrednu školu ili preddiplomski studij poljoprivrednog smjera što znači da su mladi poljoprivrednici (iz uzorka) adekvatno obrazovani za bavljenje poljoprivrednom djelatnošću i da je obrazovanje vrlo važno u bavljenju poljoprivredom.
2. Otprilike polovica mladih radi samo na vlastitom poljoprivrednom gospodarstvu, a polovica tog broja ih radi i na drugim radnim mjestima. Iz toga se mogu zaključiti dvije stvari: prva je da se mladi ne žele baviti isključivo poljoprivredom jer se ne osjećaju dovoljno sigurni ako se bave samo poljoprivredom, a druga činjenica je da im je poljoprivreda samo dodatni posao, odnosno da ispitanici imaju dvojni ili mješoviti izvor prihoda. Daljnjim istraživanjima trebalo bi se ispitati imaju li mladi, koji imaju još jedan izvor financijskih sredstava osim poljoprivrede, time i veću mogućnost opstanka na tržištu.
3. Većina poljoprivrednika odlučuje se za bavljenje poljoprivredom zato što to voli, što znači da su visoko motivirani za bavljenje poljoprivrednom djelatnošću ili se odlučuju baviti poljoprivredom zato što žele nastaviti obiteljsku tradiciju, što je opet dobro jer sprječava propadanje obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava nakon starenja njihovih nositelja.
4. Većina mladih smatra da je isplativo baviti se poljoprivredom, ali ipak ističu da su problematične visoke cijene inputa (onoga što se mora uložiti) i kontinuiranog zaostajanja ruralnih područja u odnosu na urbana.

5. Mladi poljoprivrednici su vrlo nezadovoljni odnosom države prema poljoprivrednicima te je hitno potrebno mijenjati agrarnu politiku ako se želi zadržati motivacija mladih za bavljenje poljoprivredom bar na dosadašnjem stupnju. Mladima je problem i činjenica da se poljoprivredni proizvodi prodaju jeftino, odnosno da imaju niske otkupne cijene.
6. Jedan od najvećih razloga smanjenja broja poljoprivrednika je općenita nezainteresiranost mladih, a mladi se mogu motivirati na bavljenje poljoprivredom kroz povećanje cijene otkupa i bolju raspodjelu namjenskih sredstava EU.

Zaključno, iako se u ovom radu istraživao tek manji dio motivacije za bavljenje poljoprivredom na relativno malom uzorku, dobivene su neke smjernice koje mogu biti korisne za razumijevanje motivacije za poljoprivredom, općenito.

6. POPIS LITERATURE

1. Abraham Maslow <https://zgpd.hr/2018/07/31/abraham-maslow/>
2. Anketa <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=2842>
3. Čendo Mertzinger, T, Toth, M (2020), Metodologija istraživačkog rada za stručne studije, Veleučilište Velika Gorica, Velika Gorica.
4. Defilippis, J (1984), Seoska omladina dalmacije o poljoprivredi, Sociologija i prostor: časopis za istraživanje prostornoga i sociokulturnog razvoja, No. 83-86, 1984.
5. European Council of Young Farmers <https://www.ceja.eu/who-we-are/organisation>
6. Franić, R., Kumrić, O. (2009), Materijali za pripremanje ispita, Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb http://www.crosbi.znanstvenici.hr/datoteka/416706.ag1001_ispitni_materijal_franic.pdf
7. Hrvatska udruga mladih poljoprivrednika <http://www.hump.hr/>
8. Kako inspirirati studente, mlade poljoprivrednike i ohrabriti ih na zanimanje i bavljenje poljoprivredom <https://www.agrobiz.hr/agrovijesti/kako-inspirirati-studente-mlade-poljoprivrednike-i-ohrabriti-ih-na-zanimanje-i-bavljenje-poljoprivredom-10994>
9. Lazibat, T, Dumičić, K (2002), Upravljanje ljudskim resursima i permanentna izobrazba – temeljni čimbenici kvalitete https://bib.irb.hr/datoteka/233549.Konf._upravljanje_resursima_Lazibat_Dumicic.pdf
10. Mrvoš Pavić, B (2018), APSURDI Poljoprivrednici s osnovnom školom mogu do poticaja za OPG-ove. Student agronomije – ne https://www.novilist.hr/Vijesti/Hrvatska/APSURDI-Poljoprivrednici-s-osnovnom-skolom-mogu-do-poticaja-za-OPG-ove.-Student-agronomije-ne/?meta_refresh=true
11. Petrač, B (2002), Čimbenici motivacije poljoprivrednika, Ekonomski vjesnik br. 1 i 2 (15): 31 – 40
12. Poljoprivreda <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=49324>
13. Program ruralnog razvoja <https://ruralnirazvoj.hr/mjera/m6/>
14. Pupak, H. (2020), Iskustva mladih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstvenika (OPG-ovaca) u Bjelovarsko-bilogorskoj i Požeško-slavonskoj županiji, Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet u Zagrebu, Zagreb

15. Sredstva za mlade poljoprivrednike <https://intermediaprojekt.hr/bspovratna-sredstva-za-mlade-poljoprivrednike-mjera-6-1/>
16. Stipić, S. (2018), Stavovi i mišljenja mladih o prednostima i nedostacima življenja na selu, Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Agronomski fakultet, Zagreb
17. Vukadinović, V. (2017), Obrazovanje i poljoprivreda http://tlo-i-biljka.eu/Tekstovi/Obrazovanje_i_poljoprivreda.pdf
18. Zakon o poljoprivredi NN 118/18, 42/20 <https://zakon.hr/z/232/Zakon-o-poljoprivredi>

7. Popis tablica

Tablica 1. Broj poljoprivrednika mlađih od 40 godina u Hrvatskoj 2015. godine	3
Tablica 3. Poredak problema koji ometaju razvoj poljoprivrede	18
Tablica 2. Dob ispitanika	29

8. Popis grafikona

Grafikon 1. Spol ispitanika.....	Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana.
Grafikon 2. Stupanj obrazovanja.....	Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana.
Grafikon 3. Način stjecanja poljoprivrednog obrazovanja.....	Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana.
Grafikon 4. Zaposlenost izvan vlastitog gospodarstva.....	Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana.
Grafikon 5. Veličina mjesta boravka ispitanika ...	Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana.
Grafikon 6. Županija iz koje dolaze ispitanici	Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana.
Grafikon 7. Razlog za bavljenje poljoprivredom	17
Grafikon 8. Isplativost bavljenja poljoprivredom	Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana.
Grafikon 9. Izvori nezadovoljstva u poljoprivredi	Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana.
Grafikon 10. Razlozi smanjenja broja poljoprivrednika u Hrvatskoj	20
Grafikon 11. Što treba poduzeti da se mladi počnu više baviti poljoprivredom?	Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana.

9. Popis slika

Slika 1. Maslowljeva piramida potreba	4
---	---

10. Prilozi

10.1. Prilog 1 – Dob ispitanika

Tablica 3. Dob ispitanika

Godine	Broj ispitanika
18	4
19	4
20	11
21	17
22	20
23	18
24	11
25	11
26	11
27	10
28	4
29	3
30	10
31	4
32	2
33	3
34	2
35	14
36	4
37	6
38	2
39	4
40	2
46	3
50	2

52	1
----	---

Izvor: vlastita izrada autorice

10.2. Anketa

MOTIVACIJA MLADIH POLJOPRIVREDNIKA ZA BAVLJENJE POLJOPRIVREDOM

Poštovani/ne,

*Pred Vama se nalazi upitnik koji je namijenjen mladim ljudima (18-40 god.) s prebivalištem na selu, a kojim želimo dobiti uvid u pretpostavke njihovog bavljenja poljoprivredom s naglaskom na prijavu na natječaj 6.1.1. „Potpora mladim poljoprivrednicima“. Molimo Vas da nam svojim iskrenim odgovorima pomognete da dobijemo što jasniju sliku o naznačenoj tematici. Anketa je anonimna, a Vaši odgovori bit će korišteni isključivo u svrhu projektnog zadatka na kolegiju „Ruralni razvoj“ na Visokom gospodarskom učilištu u Križevcima
Unaprijed zahvaljujemo na Vašem trudu i vremenu.*

OPĆI PODATCI O POLJOPRIVREDNOJ PROIZVODNJI

1. Kojom granom poljoprivrede se bavite?

a) Stočarstvo	g) Cvjećarstvo
b) Ratarstvo	h) Uzgoj ukrasnog i aromatičnog bilja
c) Povrčarstvo	i) Nešto drugo (molimo, upišite):
d) Voćarstvo	_____
e) Vinogradarstvo	
f) Vinarstvo	

2. Za koju granu stočarske proizvodnje ste se specijalizirali? (ukoliko se ne bavite stočarskom proizvodnjom, idite na pitanje 3)

a) Govedarstvo	f) Konjogojstvo
b) Svinjogojstvo	g) Pčelarstvo
c) Peradarstvo	h) Nešto drugo (molimo, upišite):
d) Ovčarstvo	_____
e) Kozarstvo	

3. Za koju granu biljne proizvodnje ste se specijalizirali? (npr. jabuke, rajčice, presadnice, krizanteme, lavanda, pšenica, kukuruz - upišite)

4. Imate li kakvih dopunskih djelatnosti na svojem gospodarstvu?

- a) Prerada poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda _____

- b) Izrada neprehrambenih proizvoda (npr. od drva, slame, izrada sapuna, eteričnih ulja, tradicijski obrti i vještine...) _____
- c) Seoski turizam
- d) Pružanje usluga _____
- e) Ostalo _____

5. Bavite li se proizvodnjom autohtonih (lokalno prepoznatljivih) poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda? (npr. međimurski krumpir, varaždinsko zelje, zagorski puran...)

- a) DA _____
- b) NE

6. Bavite li se ekološkom poljoprivrednom proizvodnjom?

- a) DA
- b) NE

7. Koliko dugo se bavite poljoprivredom? (molimo, upišite broj godina) _____

8. Jeste li nositelj OPG-a?

- a) DA (koliko dugo) _____
- b) NE

9. Jeste li član HUMP-a (Hrvatske udruge mladih poljoprivrednika)?

- a) DA
- b) NE

10. Gdje plasirate svoje poljoprivredne proizvode? (označite 3 odgovora koji se odnose na Vas)

- a) Vlastite potrebe
- b) Tržnica
- c) Sajam
- d) Kućni prag
- e) Prerađivači
- f) Otkupljivači
- g) Poljoprivredne zadruge
- h) Izvoz
- i) HORECA (hoteli, restorani, caffe)
- j) Distributeri (veleprodaja)
- k) Ostalo _____

11. Kakav je tip gospodarstva iz kojeg dolazite s obzirom na izvor prihoda?

- a) Čisto poljoprivredno gospodarstvo (svi članovi obitelji žive od poljoprivrede)
- b) Mješovito (članovi obitelji žive i od poljoprivrede i od prihoda koje ostvaruju izvan poljoprivrede)
- c) Npoljoprivredno (svi punoljetni članovi u obitelji su u radnom odnosu)
- d) Staračko domaćinstvo

12. Vaše poljoprivredno gospodarstvo registrirano je kao:

- a) obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo
- b) poljoprivredno poduzeće
- c) poljoprivredni obrt
- d) poljoprivredna zadruga
- e) gospodarstvo nije registrirano

13. Kojom količinom poljoprivrednog zemljišta raspolazete? (ha)

U privatnom vlasništvu: _____ ha U najmu: _____ ha

14. Imate li moderne gospodarske objekte?

- a) DA (koje) _____
 b) NE

15. Što od navedene poljoprivredne mehanizacije za rad posjedujete? (označite oznakom X)

Poljoprivredna mehanizacija		Strojevi za briketiranje	
Plug		Sušara za sijeno	
Rovilo		Silažni kombajn	
Kultivatori		Mljekovod za mužnju	
Podrivač		Pokretni muzni uređaj	
Freza		Polustacionarni muzni uređaj	
Tanjurača		Fiksno izmuzište	
Drljača		Okretno izmuzište	
Valjak		Robot za mužnju	
Blanja		Uređaji za hranjenje krava s identifikacijom	
Kombinacija oruđa za obradu tla		Pozivni automati	
Prikolica za gnojidbu krutim stajskim gnojem		Automatske pojilice	
		Uređaji za izgnojavanje	
Cisterna za gnojidbu tekućim stajskim gnojem		Inkubatori	
		Dozeri i buldozeri	
Rasipač mineralnih gnojiva		Skrejperi i grejderi	
Uređaj za navodnjavanje		Bager	
Vučena prskalica		Rovokopačica	
Samohodna prskalica		Uređaji za mehaniziranu berbu voća	
Aparat za zamagljivanje		Uređaji za sortiranje voća	
Aparat za zaprašivanje		Vaga	
Pneumatska sijačica		Silos i sušara za strne žitarice	
Mehanička sijačica		Sušara za strne žitarice	
Vršalica		Viličar	
Kombajn za strna žita		Elevator	
Sijačica za šećernu repu		Pužni transporter	
Linija za vađenje šećerne repe		Traktor	
Strojevi za sadnju povrtnih kultura		Nošena prskalica	
Linija za iskapanje povrtnih kultura		Malčer	
Strojevi za čišćenje i sortiranje povrća		Ostalo _____	
Kosilica		_____	
Gnječilica			
Preša i sakupljač za sijeno			

16. Kako biste ocijenili stanje poljoprivrede u Vašem kraju? (1 – izrazito loše, 5 – izrazito dobro)

1 2 3 4 5

17. Koji su najveći problemi u Vašem trenutnom poslovanju?

Molimo, ocijenite ocjenom od 1-5. Obrazloženje ocjena: 1-uopće se ne slažem, 2-ne slažem se, 3- ne znam, nisam siguran/na, 4- slažem se, 5- u potpunosti se slažem

a) nedostatak stručnih savjetodavnih službi	1	2	3	4	5
b) prodaja i naplata proizvoda i/ili usluga	1	2	3	4	5
c) administrativne prepreke i učinkovitost	1	2	3	4	5
d) lokalne javne uprave	1	2	3	4	5
e) nedostatno razvijena poslovna i opća infrastruktura	1	2	3	4	5
f) administrativni i birokratski propisi na državnoj razini	1	2	3	4	5

18. Kakvi su Vaši planovi za buduće bavljenje poljoprivredom? (označite sve odgovore koji se odnose na Vas)

- a) Nastaviti se baviti poljoprivredom, bez daljnjih ulaganja
- b) Neću se više baviti poljoprivredom
- c) Proširiti ću proizvodnju
- d) Planiram nova ulaganja
- e) Planiram proširiti plasman proizvoda izvan granica RH
- f) Ostalo _____

19. Koliko bi u razvoju Vašeg poslovanja imale utjecaj sljedeće aktivnosti? (1 - nikakav utjecaj ne bi imalo na budući razvoj mojeg poslovanja, 5 - sigurno bi imalo veliki utjecaj u budućem razvoju mojeg poslovanja)

a) organizacija stručnih predavanja za poljoprivrednike	1	2	3	4	5
b) informiranje o aktualnim natječajima za bespovratna sredstva nacionalnih i EU fondova	1	2	3	4	5
c) stručna pomoć u pripremi projekata za bespovratna sredstva nacionalnih i EU fondova	1	2	3	4	5

20. Najviše znanja o bavljenju poljoprivredom stekao sam (zaokružite sve što se odnosi na Vas):

a) U Srednjoj školi	e) Od bake i djeda
b) U Visokoj školi/veleučilištu/visokom učilištu	f) Od prijatelja
c) Radom na vlastitom gospodarstvu	g) Čitanjem stručnih časopisa, knjiga i sl.
d) Od roditelja	h) Od stručnjaka Savjetodavne službe
	i) Nešto drugo _____

21. Je li Vaše gospodarstvo član neke proizvođačke organizacije/udruge/zadruga?

- a) DA (upišite naziv) _____
- b) NE

MOTIVACIJA ZA BAVLJENJE POLJOPRIVREDOM

22. Koji su Vaši motivi za bavljenje poljoprivredom? (najviše 3 odgovora)

a) „Biti sam sebi gazda“
(samozapošljavanje)	i) Financijski razlozi
b) Zbog ugleda profesije u selu (društvu)	j) Želim unaprijediti poljoprivredu putem fondova EU
c) Nastavljam obiteljsku tradiciju/posao	k) Da bih motivirao/la ostale da se bave poljoprivredom
d) Zato što to volim	l) Želim proizvoditi zdravu hranu
e) Nema drugog posla u blizini mjesta stanovanja	m) Želim proizvoditi drugačije proizvode (npr. egzotično voće)
f) Volim živjeti na selu	n) Želim napredovati u poljoprivredi
g) Novo iskustvo	o) Ostalo: _____
h) Želim se dokazati i uspjeti u poljoprivredi	_____

23. Isplati li se danas u Republici Hrvatskoj mladim ljudima baviti poljoprivredom? Molimo, obrazložite odgovor:

- a) Da : _____
- b) Ne: _____

24. Poredajte brojevima (1-9) probleme koje smatrate najvećim preprekama za razvoj poljoprivrede (1 – najvažniji problem, 9 – najmanje važan)

Kontinuirano zaostajanje ruralnog područja	
Visoke cijene inputa	
Neorganizirano tržište	
Neadekvatna infrastruktura	
Nekonkurentnost poljoprivrednih proizvoda	
Nedovoljno modernizirana poljoprivreda	
Nedovoljna motiviranost za bavljenje poljoprivredom	
Udaljenost od centra moći	
Neobrazovanost poljoprivrednika	

25. Što Vas čini nezadovoljnim u bavljenju poljoprivredom? (najviše 3 odgovora)

- Loša perspektiva poljoprivrede u ekonomiji
- Odnos države prema poljoprivredi
- Neizvjesnost poljoprivrednog zanimanja
- Nedostatak radne snage u poljoprivredi
- Radim posao koji baš ne volim
- Puno i teško radim, malo je slobodnog vremena, a od svega toga mala korist
- Proizvodnja je sve skuplja, a proizvodi se jeftino prodaju
- Nedostatak kvalitetne zemlje
- Osjećam se nesigurno i usamljeno u svom poslu
- Velika nabavna cijena materijala i troškovi amortizacije
- Nemogućnost prijave na više natječaja namijenjenih poljoprivredi
- Poljoprivredno zanimanje slabo se cijeni

- m) Ništa od navedenog
- n) Ostalo: _____

26. Prema Vašem mišljenju, koji su razlozi sve manjeg broja mladih poljoprivrednika u Republici Hrvatskoj? (najviše 3 odgovora)

- a) Nedovoljna zainteresiranost mladih za poljoprivredu
- b) Nedovoljna osviještenost mladih o važnosti poljoprivrede
- c) Poljoprivreda je težak i zahtjevan posao
- d) Velika je ponuda drugih poslova koji su privlačniji
- e) Poljoprivreda se općenito nedovoljno cijeni kao djelatnost
- f) Nema fiksnog radnog vremena, slobodnih dana, godišnjeg odmora,...
- g) Visoka cijena poljoprivrednog zemljišta
- h) Cijene domaćih prehrambeno poljoprivrednih proizvoda (jaja, mlijeko, meso,...) su preniske i od toga se ne može živjeti
- i) Proces nasljeđivanja OPG-a je kompliciran (pravne prepreke)
- j) Mladi danas imaju drugačiji pogled na razvitak i uvođenje inovacija na gospodarstvo
- k) Ostalo _____

27. Što bi trebalo poduzeti da se mladi ljudi u većem broju bave poljoprivredom? (najviše 3 odgovora)

- a) Treba ograničiti rast cijena poljoprivrednih površina
- b) Kvalitetno riješiti imovinsko/pravne odnose poljoprivrednog zemljišta
- c) Povećati otkupnu cijenu poljoprivrednih proizvoda
- d) Povećati potpore za poljoprivrednike i kontrolirati proizvedene količine
- e) Povećati količine poljoprivrednog zemljišta za proizvodnju hrane
- f) Pomoći pri prijavi na projekte financiranja EU
- g) Poticati na udruživanje u poljoprivredi – posebice mladih
- h) Poticati educiranje mladih poljoprivrednika
- i) Mijenjati razmišljanja i vrijednosti poljoprivrede kao djelatnosti
- j) Poticati primjenu nove tehnologije i znanja
- k) Nešto drugo _____

PRIJAVA NA NATJEČAJ 6.1.1. „Potpora mladim poljoprivrednicima“

28. Jeste li se već prijavljivali na natječaj prijašnjih godina (2014. na dalje)?

- a) DA
- b) NE (molimo, obrazložite): _____

29. Koji su po Vašem mišljenju najvažniji faktori neprijavlivanja mladih poljoprivrednika na natječaj? (najviše 2 odgovora)

- a) Komplicirana administracija
- b) Neispunjavanje uvjeta natječaja
- c) Strah od neuspjeha
- d) Nedostatak vremena
- e) Nedovoljna informiranost o natječaju
- f) Nedovoljna educiranost (kako izraditi poslovni plan)
- g) Nedostatak formalnog obrazovanja kandidata
- h) Ostalo (molimo, pojasnite): _____

30. Je li važno pri prijavi na projekte EU da mladi poljoprivrednik ima potrebno obrazovanje ili radno iskustvo u poljoprivredi?

- a) Završen diplomski ili preddiplomski studij i radno iskustvo
- b) Završen diplomski ili preddiplomski studij bez radnog iskustva
- c) Završena srednja škola i radno iskustvo
- d) Završena srednja škola
- e) Završena osnovna škola i radno iskustvo
- f) Samo radno iskustvo
- g) Nešto drugo: _____

31. Na koji način biste potaknuli mlade poljoprivrednike na prijavu na natječaj?

- a) Zanimljiva edukacija o natječaju (seminari, tečajevi,...)
- b) Informiranje putem medija
- c) Maksimalno pojednostaviti proceduru prijave na natječaj
- d) Omogućiti prijavitelju da u natječaj uključi sva raspoloživa gospodarstva
- e) Ostalo: _____

32. Koja znanja bi Vam bila potrebna za prijavu na natječaj?

- a) Izrada poslovnog plana
- b) Razumijevanje stručnih termina
- c) Poznavanje administracije (prikupljanje potrebne dokumentacije)
- d) Informatička pismenost
- e) Nešto drugo _____

33. Za što biste utrošili sredstva dobivena na natječaju? (najviše 3 odgovora)

- a) Mehanizacija
- b) Kupnja zemljišta
- c) Kupnja stoke
- d) Unapređenje infrastrukture (plin, struja, vode,...)
- e) Izgradnja poljoprivrednih (pomoćnih) objekata
- f) Kupnja automobila za poslovne svrhe
- g) Ostalo: _____

34. Koje su po Vašem mišljenju najveće zamjerke/prepreke nakon odobrenog natječaja?

(najviše 2 odgovora)

- a) Preduga administrativna provjera
- b) Predugi rokovi isplate
- c) Isplata finansijskih sredstava u manji broj rata
- d) Prestroga kontrola nakon dobivanja finansijskih sredstava
- e) Natječaj neće utjecati na generacijsku obnovu u značajnijoj mjeri
- f) 50.000 eura po korisniku nije dovoljno da se pokrene posao
- g) Nešto drugo _____

35. Prema Vašem saznanju, koliko je trenutno natječaja za unaprjeđenje poljoprivrede otvoreno?

SOCIO-DEMOGRAFSKI PODATCI

36. Spol ispitanice/ka (zaokružite): M Ž

37. Koliko godina imate: (molimo, upišite): _____

38. Koji je Vaš završeni stupanj obrazovanja?

- a) Nezavršena osnovna škola
- b) Osnovna škola
- c) Srednja škola
- d) Preddiplomski studij
- e) Diplomski studij
- f) Magisterij, doktorat
- g) Trenutno studiram

39. Kakvo poljoprivredno obrazovanje ste stekli?

- a) Kratki tečajevi, radionice, seminari za poljoprivrednike
- b) Program osposobljavanja za poljoprivrednike (najmanje 120 sati)
- c) Srednja škola - poljoprivredni smjer
- d) Preddiplomski studij - poljoprivredni smjer
- e) Diplomski studij - poljoprivredni smjer
- f) Ništa
- g) Nešto drugo _____

40. Jeste li zaposleni izvan svojeg gospodarstva? Napišite gdje:

41. Gdje živite ?

- a) U manjem selu (do 500 stanovnika)
- b) U selu srednje veličine (500 – 1000 stanovnika)
- c) U većem selu (1000 – 2000 stanovnika)
- d) U gradu

42. Naziv sela/mjesta u kojem živite: (molimo, upišite) _____

43. Županija u kojoj živite: (molimo, upišite) _____

SAŽETAK

U ovom radu istražuje se motivacija za bavljenje poljoprivredom kod mladih poljoprivrednika na području sjeverozapadne Hrvatske. Tema je istražena anketnim upitnikom koji je proveden na uzorku od 183 osobe u dobi od 18 do 40 godina. Glavni rezultat istraživanja je da je većina poljoprivrednika motivirana za bavljenje poljoprivredom zato što to voli i zato što žele nastaviti obiteljsku tradiciju. Smatraju da je isplativo baviti se poljoprivredom, no ulaganja u poljoprivrednu proizvodnju su velika, ruralno područje u kojem žive kontinuirano zaostaju i nisu zadovoljni odnosom države prema njima. Također smatraju da se broj poljoprivrednika u Hrvatskoj smanjuje. Mlade poljoprivrednike može se više motivirati za bavljenje poljoprivredom tako da se poveća cijena otkupa poljoprivrednih proizvoda, te da se sredstva EU bolje rasporede prema poljoprivrednim proizvođačima.

Ključne riječi: mladi poljoprivrednici, motivacija za bavljenje poljoprivredom, sjeverozapadna Hrvatska